

Tuarascáil bhliantúil 2021 CIE – Gluais

Téarma	Míniú
ABAC	Córais faisnéise an Choimisiúin chun gach oibríocht bhuiséadach agus chuntasaíochta a fhorghníomhú.
Acmhainn dhílis bunaithe ar bhreisluach / bunaithe ar CBL	Acmhainn dhílis de chuid an Aontais atá comhdhéanta de sciar sainithe (glaoráta) CBL a bhailíonn gach Ballstát.
Acmhainneacht cheartaitheach	Tomhas a úsáideann an Coimisiún nuair a bhíonn leibhéal na gceartúchán a bheidh le déanamh sa todhchaí á meas aige.
Acmhainní dílse	Na cistí a úsáidtear chun buiséad an Aontais a mhaoiniú.
Acmhainní dílse traidisiúnta (ADT)	Ioncam a bhailítear as dleachtanna custaim agus tobhaigh siúcra.
<i>Acquis</i>	Díolaim de gach dlí de chuid an Aontais, ina bhfuil reachtaíocht, cinntí cúirte agus gníomhartha dlí eile.
AE13	Na 13 Bhallstát a tháinig isteach san Aontas Eorpach ó 2004 (an Bhulgáir, Poblacht na Seice, an Eastóin, an Chróit, an Chipir, an Laitvia, an Liotuáin, an Ungáir, Málta, an Pholainn, an Rómáin, an tSlóivéin agus an tSlóvaic).
Ais tosaíochta	Príomhchuspóir atá i gclár oibríochtúil agus é roinnte i gceann amháin nó níos mó de thosaíochtaí infheistíochta.
Aischur	lasc nach bhfuil ag teastáil a chaitheamh amach arís san fharraige.
An bhearna chustaim	An difríocht idir an dleacht allmhairithe a mbeifí ag dréim leis don gheilleagar ina iomláine agus an méid a bailíodh go hiarbhír.
An Chomhairle Idirnáisiúnta um Thaiscéalaíocht na Mara (ICES)	Eagraíocht idir-rialtasach muireolaíochta a bhíonn ag obair chun tuiscint eolaíoch ar riocht na bhfarraigí agus na n-aigéan agus ar úsáid inbhuanaithe na bhfarraigí

	agus na n-aigéan a chur chun cinn agus a chomhroinnt.
An Ciste Comhtháthaithe (CC)	Ciste de chuid an Aontais ar mhaithe le héagsúlachtaí eacnamaíocha agus sóisialta a laghdú san Aontas Eorpach trí infheistíochtaí a chistiú sna Ballstáit ina bhfuil an t-ollioncam náisiúnta in aghaidh an áitritheora níos lú ná 90 % de mheán an Aontais.
An Ciste Eorpach Infheistíochta (CEI)	Soláthraí speisialaithe maoinithe riosca d'fhiontair bheaga agus mheánmhéide san Aontas. Cuid de Ghrúpa BEI.
An Ciste Eorpach Muirí agus Iascaigh (CEMI)	Ciste Eorpach a thacaíonn le hiascairí san aistriú chuig iascaireacht inbhuanaithe agus a thacaíonn le pobail cois cósta ó thaobh a ngeilleagair a éagsúlú.
An Ciste Eorpach Talmhaíochta um Fhorbairt Tuaithe (CETFT)	Ciste de chuid an Aontais chun rannchuidiú an Aontais le cláir forbartha tuaithe a mhaoiniú.
An Ciste Eorpach um Ráthaíocht Talmhaíochta (CERT)	Ciste de chuid an Aontais chun íocaíochtaí díreacha le feirmeoirí a mhaoiniú, mar aon le bearta trína rialaítear na margaí talmhaíochta nó a thacaíonn le margaí talmhaíochta.
An Ciste um Aistriú Cóir (JTF)	Ciste de chuid an Aontais a thacaíonn leis na pobail agus réigiúin is mó atá buailte ó thaobh airgeadais de ag an aistriú ionsar gheilleagar atá neodrach ó thaobh na haeráide de.
An Ciste um Chabhair Eorpach do na Daoine is Díothaí (FEAD)	Ciste de chuid an Aontais a thacaíonn le gníomhaíochtaí ó na Ballstáit chun bia agus cúnaimh ábharthach eile a sholáthar do na daoine is boichte sa tsochaí.
An Clár um Shaoránaigh, Comhionannas, Cearta agus Luachanna (CERV)	Clár a thugann cosaint do chearta agus luachanna daoine aonair, agus a chuireann na cearta agus luachanna sin chun cinn. Spreagann sé rannpháirtíocht dhaonlathach, go sonrach trí thacú le heagraíochtaí neamhrialtasacha.

An Coiste Eolaíoch, Teicniúil agus Eacnamaíoch um Iascach (STECF)	Comhlacht saineolaithe atá ceaptha ag an gCoimisiún chun cabhrú le cur chun feidhme an Chomhbheartais Iascaigh.
An Comhbheartas Iascaigh	Creat an Aontais chun iasc agus iascaireacht a bhainistiú, atá deartha chun inbhuanaitheacht na stoc éisc a áirithiú agus chun ioncam cobhsaí a chinntiú don phobal iascaireachta.
An Comhbheartas Slándála agus Cosanta (CBSC)	An chuid de bheartas eachtrach an Aontais atá ag díriú isteach ar an acmhainneacht slándála agus cosanta.
An Comhbheartas Talmhaíochta (CBT)	Beartas aonair aontaithe an Aontais Eorpaigh ar an talmhaíocht, ina bhfuil fóirdheontais agus raon de bhearta eile chun slándáil an tsoláthair bia a ráthú, chun caighdeán cothrom maireachtála a áirithiú d'fheirmeoirí an Aontais, chun forbairt tuaithe a chur chun cinn agus chun an comhshaol a chosaint.
An Córas Aitheantais le haghaidh Dáileachtaí Talún (LPIS)	Bunachar sonraí den talamh talmhaíochta sna Ballstáit, a mbaintear úsáid as agus cúnamh díreach á íoc faoin gcomhbheartas talmhaíochta agus sna seiceálacha incháilitheachta maidir le héilimh ó fheirmeoirí.
An córas Eorpach cuntas náisiúnta agus réigiúnach san Aontas Eorpach	Creat cuntasáíochta an Aontais le haghaidh tuairisc chórasach agus mhionsonraithe a thabhairt ar an ngeilleagar.
An Creat Coiteann Faireacháin agus Meastóireachta (CMEF)	Na rialacha agus nósanna imeachta chun meastóireacht a dhéanamh ar fheidhmíocht an Chomhbheartais Talmhaíochta.
An Ionstraim um Chomharsanacht, Forbairt agus Comhar Idirnáisiúnta – An Eoraip Dhomhanda (NDICI-An Eoraip Dhomhanda)	Clár de chuid an Aontais faoi Chreat Airgeadais Ilbhliantúil 2021-2027 ina ndéantar roinnt ionstraimí gníomhaíochta seachtraí a thabhairt le chéile in aon ionstraim amháin.
An Próiseas Athbhreithnithe agus Meastóireachta Maoirseachta (SREP)	Measúnú riosca bliantúil ar bhainc mhóra faoi mhaoirseacht dhíreach BCE, i gcomhréir le ceithre chritéar: samhail

	ghnó, rialachas agus riosca, caipiteal agus leachtacht.
An Rialachán Airgeadais	Na rialacha a rialáonn cén chaoi a leagtar amach agus a n-úsáidtear buiséad an Aontais, chomh maith leis na próisis ghaolmhara amhail rialú inmheánach, tuairisciú, iniúchóireacht agus urscaoileadh.
An Rialachán Omnibus	An tAthbhreithniú ar an Rialachán Airgeadais ó 2018, lena leasaítear agus lena simplítear rialacha airgeadais agus bainistiú buiséadach an Aontais.
An Sásra Aontais um Chosaint Shibhialta (rescEU)	Córas chun comhordú agus comhar idir an tAontas Eorpach agus a Bhallstáit a neartú ó thaobh tubaistí nádúrtha agus de dhéantús an duine a chosc, mar aon le hullmhú do thubaistí den sórt sin agus freagairt dóibh.
An Sásra um Aistriú Cóir (JTM)	Ionstraim an Aontais a chuireann an t-aistriú go geilleagar aeráidneodrach chun cinn agus a thacaíonn le pobail agus réigiúin a bhfuil an tionchar is mó orthu ó thaobh airgeadais ag an aistriú sin orthu.
An scéim íocaíochta aonair limistéir (SIAL)	Scéim i gcomhair íocaíochtaí talmhaíochta atá bainteach le limistéar agus atá á chur i bhfeidhm i ndeich mBallstát ar bhonn idirthréimhseach, faoina bhfaigheann feirmeoirí méid caighdeánach cúnamh in aghaidh an heicteáir. Is í scéim na híocaíochta bunúsaí atá i bhfeidhm sna Ballstáit eile go léir.
An tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta (RRF)	Sásra tacaíochta airgeadais an Aontais chun tionchar eacnamaíoch agus sóisialta phaindéim COVID-19 a mhaolú agus téarnamh a spreagadh, agus fós an claochlú glas agus digiteach a bheith á chur chun cinn.
An tSaoráid um Chónascadh na hEorpa (SCE)	Ionstraim Eorpach a sholáthraíonn tacaíocht airgeadais chun bonneagar idirnasctha inbhuanaithe a chruthú san earnáil fuinnimh, san earnáil iompair agus

	in earnáil na teicneolaíochta faisnéise agus cumarsáide.
Aschur	An rud a tháirgtear nó a bhaintear amach le tionscadal, amhail cúrsa oiliúna a thabhairt i gcrích nó bóthar a thógáil.
Athlonnú	Dídeanaithe a aistriú ó thír ina ndearna siad iarratas ar thearmann go dtí tír eile atá toilteanach iad a ghlacadh isteach agus lonnú buan a dheonú dóibh in am trátha.
Bainistiú comhroinnte	Modh a úsáidtear chun buiséad an Aontais Eorpaigh a chaitheamh, trína ndéanann an Coimisiún tarmligean chuig an mBallstát (murab ionann agus bainistiú díreach), cé gurb é an Coimisiún féin a bheidh freagrach sa deireadh.
Bainistiú díreach	Bainistiú ar chiste nó clár de chuid an Aontais ag an gCoimisiún amháin, i gcodarsnacht le bainistiú comhroinnte nó bainistiú indéreach.
Bainistiú fóna airgeadais	Bainistiú ar acmhainní buiséadacha de réir phrionsabail na barainneachta, na héifeachtúlachta agus na héifeachtachta.
Bainistiú indéreach	Modh chun buiséad an Aontais a chur chun feidhme trína ndéanann an Coimisiún cúraimí cur chun feidhme a chur ar iontaoibh eintiteas eile (amhail tríú tíortha agus eagraíochtaí idirnáisiúnta).
Banc nó institiúid náisiúnta le haghaidh spreagadh	Institiúid airgeadais atá curtha ar bun ag an rialtas chun maoiniú a sholáthar le haghaidh forbairt eacnamaíoch.
Barainneacht	Acmhainní a chur ar fáil luath go maith, agus na hacmhainní sin a bheidh sách líonmhar, ar cháilíocht iomchuí agus ar an bpraghas is fearr.
Beart margaidh	Idirghabháil phoiblí sna margáí talmhaíochta chun na héifeachtaí atá ag titim i bpraghsanna agus deacrachtaí struchtúracha a mhaolú trí thacaíocht

	earnáilsonrach (e.g torthaí agus glasraí, fíon, bainne scoile).
Bliantúlacht	Prionsabal buiséadach trína gcaitear an t-airgead sa bhuiséad a bhailiú agus a chaitheamh laistigh den bhliain airgeadais lena mbaineann sé.
Bonn measúnaithe CBL	Luach iomlán earraí agus seirbhísí a bhfuil CBL á fheidhmiú ina leith.
Bratchlár	Clár den Ionstraim Eorpach Chomharsanachta faoina ndéantar cistí a leithdháileadh ar roinnt tíortha a chomhlíonann coinníollacha áirithe, agus é sin mar fhorlíonadh ar a gcuid leithdháiltí airgeadais bunúsacha.
Breisíocht	An prionsabal go gcaithfidh cistiú ón Aontas, go háirithe trí chistí SIE, a bheith sa bhreis ar chaiteachas náisiúnta seachas é a bheith ag teacht ina ionad.
Brú iascaireachta	An tionchar atá ag an iascaireacht ar na pobail éisc.
Bunachar sonraí Arachne	Uirlis mianadóireachta sonraí atá forbartha ag an gCoimisiún chun tacaíocht a thabhairt d'údaráis bhainistithe maidir le cistí SIE a riar agus a bhainistiú.
Caibidil idirbheartaíochta	Ceann de na réimsí fócais san <i>acquis</i> ó thaobh na gcaibidlíochtaí aontachais le tíortha is iarrthóir.
Caighdeáin Idirnáisiúnta Iniúchóireachta (ISAnna)	Na caighdeáin iniúchóireachta airgeadais atá eisithe ag Cónaidhm Idirnáisiúnta na gCuntasóirí.
Cáin bhreisluacha (CBL)	Cáin indíreach tomhaltais a ghearrtar ar tháirgeadh agus dáileadh earraí agus ar sholáthar seirbhísí, agus arb é an tomhaltóir deiridh a íocann an cháin sin i ndeireadh na dála.
Calaois	Meabhlaireacht intinneach agus neamhdhleathach a dhéanamh chun buntáiste ábharthach a ghnóthú trí mhaoín nó airgead a choinneáil ó pháirtí eile.

CBL inghnóthaithe	CBL is féidir le duine inchánach a asbhaint as CBL atá iníoctha leis na húdaráis chánach, mar gheall go bhfuil an méid sin íoctha cheana ar na hearraí agus seirbhísí a cheannaigh siad féin.
Ceartúchán airgeadais	Beart chun an buiséad a chosaint ó chaiteachas neamhrialta nó calaoiseach trí chistí a tharraingt siar nó a ghnóthú mar chúiteamh ar íocaíochtaí a rinneadh go hearráideach le tionscadail nó cláir atá ag fáil tacaíocht ón Aontas.
Cinneadh maidir le Comhlachas Thar Lear	Cinneadh lena mbunaítear compháirtíocht idir an tAontas agus a thíortha agus críocha thar lear chun tacú lena bhforbairt inbhuanaithe agus chun luachanna agus caighdeáin an Aontais a chur chun cinn.
Ciste don soláthar coiteann (CPF)	Ciste a chlúdaíonn dliteanais a d'fhéadfadh éirí as ionstraimí airgeadais, as ráthaíochtaí buiséadacha agus as cúnamh airgeadais.
Ciste Eorpach le haghaidh Infheistíochtaí Straitéiseacha (CEIS)	Sásra tacaíochta infheistíochta arna sheoladh ag an mBanc Eorpach Infheistíochta (BEI) agus ag an gCoimisiún, mar chuid den Phlean Infheistíochta don Eoraip, chun infheistíocht phríobháideach a spreagadh i dtionscadail a bhfuil tábhacht straitéiseach ag baint leo don Aontas.
Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (CFRE)	Ciste de chuid an Aontais a dhéanann comhtháthú eacnamaíoch agus sóisialta san Aontas a neartú trí infheistíochtaí a mhaoiniú lena laghdaítear míchothromaíochtaí idir réigiúin.
Ciste iontaobhais AE (EUTF)	Ciste atá á riar ag an Aontas Eorpach trína ndéantar airgead ó fhoinsí éagsúla a chomhthiomsú ar mhaithe le freagairt idirnáisiúnta ar éigeandáil nó ar ghéarchéim a mhaoiniú, go hiondúil i dtíortha i mbéal forbartha.
Ciste iontaobhais Békou	Ciste iontaobhais de chuid an Aontais atá ann chun tacú le cobhsaíocht agus atógáil i bPoblacht na hAfraice Láir.

Ciste iontaobhais Éigeandála an Aontais Eorpaigh don Afraic	Ciste iontaobhais de chuid an Aontais chun tacú le cobhsaíocht i réigiún na Saiheile (lena n-áirítear Imchuach Loch Shead), Corn na hAfraice agus Tuaisceart na hAfraice agus chun rannchuidiú le bainistiú níos fearr a dhéanamh ar imirce trí aghaidh a thabhairt ar na cúiseanna bunúsacha atá leis an imirce.
Ciste Sóisialta na hEorpa (CSE)	Ciste de chuid an Aontais chun deiseanna oideachais agus fostaíochta a chruthú agus chun feabhas a chur ar an riocht ina bhfuil daoine atá i mbaol na bochtaineachta.
Cistí Struchtúracha agus Infheistíochta na hEorpa (CSIEnna nó Cistí SIE)	Na cúig phríomh-Chiste AE a thacaíonn le forbairt eacnamaíoch ar fud an Aontais le chéile: Ciste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa, Ciste Sóisialta na hEorpa, an Ciste Comhtháthaithe, an Ciste Eorpach Talmhaíochta um Fhorbairt Tuaithe agus an Ciste Eorpach Muirí agus Iascaigh.
Clár	An bealach a ndéantar cuspóirí beartais sonracha atá ag an Aontas a thabhairt i gcrích, go hiondúil trí thionscadail chómhainithe.
Clár an Aontais Eorpaigh um Fhostaíocht agus um Nuálaíocht Shóisialta (EaSI)	Clár de chuid an Aontais a thacaigh le cuspóirí fostaíochta agus cosanta/cuimsithe sóisialta i straitéis “Eoraip 2020”.
Clár forbartha tuaithe (RDP)	Sraith de chuspóirí agus gníomhaíochtaí ilbhliantúla ar an leibhéal náisiúnta nó réigiúnach atá formheasta ag an gCoimisiún le haghaidh chur chun feidhme bheartas forbartha tuaithe an Aontais.
Clár na n-eisceachtaí	Doiciméad ina gcoinnítear taifead ar aon chás inar imíodh ó na rialuithe agus nósanna imeachta atá leagtha síos, lena n-áirítear na cúiseanna a bhí leis sin agus an tionchar a bhí aige.
Clár oibríochtúil (OP)	An bunchreat maidir le tionscadail chomhtháthaithe atá maoinithe ag an Aontas a chur chun feidhme, ina léirítear na tosaíochtaí agus cuspóirí a leagtar síos

	i gcomhaontuithe comhpháirtíochta idir an Coimisiún agus Ballstáit aonair.
Clárthréimhse	An tréimhse ina ndéantar clár maidir le caiteachas AE a phleanáil agus a chur chun feidhme.
Cnapshuim	Foirm shimplithe de chistiú atá ceaptha a bheith ina suim atá gar do na costais iarbhír a ghabhann le gníomhaíocht.
Cód Custaim an Aontais	An príomhphíosa reachtaíochta maidir le custaim atá ag an Aontas Eorpach.
Cóineasú	An próiseas a úsáideann Ballstáit atá ag iarraidh an euro a ghlacadh nuair a bhíonn siad ag obair ionsar chritéir shonracha eacnamaíochta agus rialála a chomhlíonadh.
Coiste Comhordúcháin Chistí Struchtúracha agus Infheistíochta na hEorpa	Coiste sa Choimisiún ag a bhfuil an sainordú plé a dhéanamh ar chur chun feidhme na rialachán lena rialaítear na cistí struchtúracha agus infheistíochta.
Colún-mheasúnú	Measúnú a dhéanann an Coimisiún ar na rialacha agus nósanna imeachta a chuirtear i bhfeidhm faoi bhainistiú indéireach chun a áirithiú go dtugtar cosaint do leasanna airgeadais an Aontais ar an leibhéal céanna agus a dhéantar faoi bhainistiú díreach.
Comhairliúchán idirsheirbhíse	Nós imeachta foirmiúil trína lorgaíonn roinn sa Choimisiún comhairle nó tuairim i dtaobh togra ó ranna eile.
Comhaontú comhpháirtíochta (PA)	Comhaontú idir an Coimisiún agus Ballstát nó tríú tír/tríú tíortha i gcomhthéacs clár caiteachais de chuid an Aontais, ina leagtar amach, mar shampla, pleananna straitéiseacha, tosaíochtaí infheistíochta nó na téarmaí le haghaidh cabhair thrádála nó forbartha a sholáthar.
Comhaontú Cotonou	Conradh idir an tAontas Eorpach agus a chuid Ballstát, ar thaobh amháin, agus tíortha san Afraic, i Muir Chairib agus san Aigéan Ciúin, ar an taobh eile, trína ndéantar forbairt eacnamaíoch, sóisialta

	agus cultúrtha, síocháin agus slándáil, agus timpeallacht pholaitiúil chobhsaí agus dhaonlathach a chur chun cinn.
Comhaontú ranníocaíochta	Comhaontú idir an Coimisiún agus eagraíocht a dhéanann gníomhaíocht a chur chun feidhme faoi bhainistíocht indíreach agus a bhfuil sé léirithe ag an eagraíocht sin go bhfuil sí in ann cistí a bhainistiú ar an leibhéal céanna leis an gCoimisiún.
Comhaontú tarmligin	Comhaontú a thugtar i gcrích le daoine aonair nó eintitis, i réimsí beartais áirithe, ar mhaithe le cistí ón Aontas a chur chun feidhme faoi bhainistíocht indíreach.
Comhchúnamh chun Tacú le Tionscadail i Réigiúin na hEorpa (JASPERS)	Comhpháirtíocht cúnamh theicniúil idir an Coimisiún Eorpach, an Banc Eorpach Infheistíochta agus an Banc Eorpach Athfhoirgníochta agus Forbartha, a chuireann comhairle neamhspleách ar fáil do thíortha tairbhíocha i dtaca le tionscadail a bheidh á meas le haghaidh chómhaoiniú an Aontais a ullmhú.
Comhéifeacht Gini	Tomhas ar mhéid an éagothromais atá i bpobal staidrimh, ar nós cé chomh mór atá saibhreas tíre nó dáileadh ioncaim sa tír ag claonadh ó dháileadh atá go hiomlán cothrom.
Comhghabháil	A mhéid a dhéantar cistí ón Aontas atá leithdháilte chuig Ballstáit a chaitheamh ar thionscadail incháilithe; léirítear é seo go minic mar chéatadán.
Comhghnóthas	Comhlacht de chuid an Aontais atá bunaithe le comhpháirtí chun tionscadal nó gníomhaíocht a dhéanamh sa réimse taighde agus teicneolaíochta.
Comhlacht deimhniúcháin	I gcás caiteachas talmhaíochta, eintiteas poiblí nó príobháideach arna ainmniú ag Ballstát chun beachtas chuntais bhliantúla gníomhaireachta íocaíochta creidiúnaithe a dheimhniú, mar aon le dlíthiúlacht agus rialtacht na n-idirbheart is bun leo.

Comhlacht idirmheánach	Eagraíocht – amhail comhlacht náisiúnta poiblí nó príobháideach, eagraíocht neamhrialtasach nó gníomhaireacht dhíláráithe de chuid an Aontais – atá ceaptha chun cistiú ón Aontas a riar faoi bhainistíocht indíreach nó roinnte.
Córas comhtháite riaracháin agus rialaithe (IACS)	Sásra de chuid an Aontais a bhíonn in úsáid ag Ballstáit chun íocaíochtaí arna ndéanamh le feirmeoirí faoin gComhbheartas Talmhaíochta a bhainistiú agus a sheiceáil.
Córas ginearálta coinníollachta	Córas faoina gcaithfidh Ballstát cloí leis an smacht reachta chun cistiú a fháil ón Aontas.
Costais dhíreacha	Speansais a thabhaíonn tairbhí, ar speansais iad atá nasctha go sonrach le tionscadal nó gníomhaíocht de chuid an Aontais.
Costais indíreacha	Speansais a thabhaíonn tairbhí agus nach bhfuil nasctha go díreach le tionscadal nó gníomhaíocht Eorpach, amhail forchostais nó costais riaracháin eile.
Creat Airgeadais Ilbhliantúil (CAI)	Plean caiteachais an Aontais trína socraítear tosaíochtaí (bunaithe ar chuspóirí beartais) agus uasteorainneacha, faoi sheacht bpríomh-cheannteideal, agus a mhaireann seacht mbliana go hiondúil. Sin é an struchtúr faoina ndéantar buiséid bhliantúla an Aontais a leagan síos, agus cruthaíonn sé teorainn ar an gcaiteachas i ngach catagóir chaiteachais.
Creat Comhchoiteann Bainistíochta (CRMF)	Creat le haghaidh rialuithe custaim ag na Ballstáit, bunaithe ar fhaisnéis i dtaobh rioscaí a mhalartú agus ar anailís i measc riaracháin chustaim.
Cúlchiste feidhmíochta	Méid den bhuiséad atá leithdháilte le haghaidh caiteachas faoi Chistí Struchtúracha agus Infheistíochta na hEorpa agus a choinnítear siar go dtí go mbeidh spriocanna áirithe comhlíonta.

Cúnamh díreach / íocaíocht dhíreach	Íocaíochtaí tacaíochta, cúnamh a bhaineann le limistéar talún den chuid is mó, a dhéantar go díreach le feirmeoirí faoin gCiste Eorpach um Ráthaíocht Talmhaíochta.
Cúnamh macairgeadais	Saghas cúnamh airgeadais a thugann an tAontas Eorpach do thíortha comhpháirtíochta a bhfuil deacrachtaí acu le comhardú na n-íocaíochtaí nó a bhfuil deacrachtaí buiséadacha acu.
Cúnamh teicniúil	Tacaíocht airgeadais a chabhraíonn le páirtithe leasmhara cláir agus tionscadail atá á gcistiú ag an Aontas a chur chun feidhme.
Cuntais chomhdhlúite	Cuntais institiúidí, ghníomhaireachtaí agus chomhlachtaí uile an Aontais agus iad tugtha le chéile agus curtha i láthair in aon doiciméad amháin.
Cuntasaíocht ar bhonn fabhraithe	Cur chuige cuntasaíochta a thugann aitheantas don ioncam nuair a thuilltear é agus do speansais nuair a thabhaítear iad, seachas nuair a fhaightear nó nuair a íoctar iad.
Cur chuige barúlach	Cur chuige a úsáideann an Coimisiún lena ndéantar ranníocaíochtaí ón Aontas chuig tionscadail ildeontóirí a chomhthiomsú leo sin ó dheontóirí eile agus gan na ranníocaíochtaí sin a chur ar leataobh le haghaidh míreanna sonracha caiteachais.
Dea-stádas comhshaoil	Cuspóir cáilíochtúil le haghaidh folláine, bithéagsúlacht, táirgiúlacht agus inbhuanaitheacht fhadtéarmach na bhfarraigí agus na n-aigéan.
Deimhniú maidir leis na ráitis airgeadais (CFS)	Doiciméad lena ndeimhnítear incháilitheacht na gcostas atá á n-éileamh ag tairbhíthe ina gcuid iarrataí ar íocaíocht.
Deontas	Íocaíocht neamh-inaisíochta ó bhuiséad an Aontais chuig tairbhí.
Dliteanas teagmhasach	Oibleagáid airgeadais fhéideartha a d'fhéadfaí a thabhu ag brath ar an toradh

	a bheadh ag rud éigin a tharlódh sa todhchaí.
Doiciméad Inmheánach Oibre (SWD)	Doiciméad de chuid an Choimisiúin nach bhfuil ceangailteach ar aon slí agus atá ann ar mhaithe le plé a dhéanamh, bíodh sé sin go hinmheánach laistigh den institiúid nó go seachtrach lasmuigh den institiúid.
Dréachtbhuiséid leasaitheacha	Togra ón gCoimisiún ar mhaithe le buiséad an Aontais a mhodhnú le linn an chur chun feidhme.
Dúnadh	Na cuntais airgeadais a ghabhann le clár nó ciste de chuid an Aontais a ghlanadh, tríd an iarmhéid atá dlite do Bhallstát nó do thír thairbhiúil a íoc, nó cistí a ghnóthú uathu.
Earráid	Méid airgid nár cheart a bheith íoctha amach as buiséad an Aontais. Tarlaíonn earráidí nuair nach bhfuil airgead á úsáid i gcomhréir le rialacha ábhartha Eorpacha nó le rialacha sonracha náisiúnta.
Earráidí inchainníochtaithe	I dtuairisciú na dtorthaí ar thástáil idirbhirt, aicmiú a úsáideann an Chúirt Iníochóirí nuair is féidir an méid d'idirbheart a ndéanann earráid difear dó a thomhas.
Eatramh muiníne	Tomhas staitistiúil ar bheachtas na dtorthaí i sampláil a úsáidtear nuair a bhíonn an ráta earráide á mheas.
eGrants (foireann feidhmchláir ríomhdheontais)	Ardán ar líne an Choimisiúin chun bainistiú a dhéanamh ar dheontais taighde an Aontais i gcaitheamh a saolré.
Éifeacht an bhrú amach	Éifeacht eacnamaíoch trína bhfuil méadú i gcaiteachas ón rialtas ina chúis le híslíú in infheistíocht phríobháideach.
Éifeacht iolraitheora	Nuair atá athrú áirithe in ionchur ar leith, amhail infheistíochtaí nó ráthaíochtaí AE, ina chúis le hathrú níos mó san aschur, amhail infheistíocht iomlán.

Éifeachtacht	A mhéid a dhéantar na cuspóirí atá á saothrú a bhaint amach trí na gníomhaíochtaí a dhéantar.
Éifeachtúlacht	An ghaolmhaireacht is fearr idir na hacmhainní a úsáidtear, na gníomhaíochtaí a dhéantar agus gnóthú na gcuspoirí [bunaithe ar an sainmhíniú i Rialachán (AE) 2018/1046].
Eoraip na Cruthaitheachta	Clár de chuid an Aontais atá ann chun tacú le hearnálacha an chultúir agus na cruthaitheachta.
Erasmus+	Clár de chuid an Aontais a thacaíonn le hoideachas, oiliúint, an óige agus an spórt san Eoraip, go príomha trí dheis a thabhairt do mhic léinn ollscoile staidéar a dhéanamh thar lear agus taithí a fháil thar lear.
EU4Health	Plean gníomhaíochta sláinte an Aontais le haghaidh 2021-2027.
Faighteoir deiridh / faighteoir	Duine nádúrtha nó dlítheanach a fhaigheann deontas nó iasacht ó bhuiséad an Aontais Eorpaigh nó duine nádúrtha nó dlítheanach a thairbhíonn faoi dheoidh de ghníomhaíocht atá cistithe ag an Aontas.
Fardal OIN (GNII)	Liosta de nósanna imeachta, staitisticí agus gnéithe eile a úsáidtear chun OIN a ríomh.
Féarthalamh buan	Talamh talmhaíochta ina bhfástar féar agus barra foráiste luibhigh eile ar feadh tréimhse is mó ná cúig bliana i ndiaidh a chéile.
Feidhm íogair	Jab nó post a bhfuil méid mór neamhspleáchais nó cumhachta feidhmeannachta ag gabháil leis, a fhágann go bhféadfaí mí-úsáid a bhaint as chun buntáiste airgeadais nó buntáiste eile a ghnóthú.
Feidhmíocht	Tomhas ar cé chomh maith atá na cuspóirí comhlíonta ag gníomhaíocht,

	tionscadal nó clár atá maoinithe ag an Aontas agus cé chomh maith atá luach ar airgead curtha ar fáil.
Fianú	An cur chuige a úsáidtear nuair a bhíonn dearbhú iniúchóireachta á thabhairt ar fhaisnéis airgeadais, ar shonraí eile nó ar fhianuithe sonracha atá ullmhaithe ag an iniúchaí.
Fiontair bheaga agus mheánmhéide (FBManna)	Sainmhíniú méide a úsáidtear i gcás cuideachtaí agus eagraíochtaí eile, bunaithe ar an líon foirne atá fostaithe agus ar chritéir airgeadais áirithe. Bíonn níos lú ná 50 ball foirne i bhfiontair bheaga, agus ní bhíonn an láimhdeachas nó iomlán an chláir comhardaithe níos mó ná €10 milliún. Bíonn níos lú ná 250 ball foirne fostaithe i bhfiontair mheánmhéide, agus bíonn láimhdeachas suas le €50 milliún acu nó iomlán an chláir comhardaithe suas le €43 mhilliún.
Fís 2020	Clár taighde agus nuálaíochta an Aontais do thréimhse 2014-2020.
Fís Eorpach	Clár taighde agus nuálaíochta an Aontais do thréimhse 2021-2027.
Forbairt inbhuanaithe	Cur chuige i leith na forbartha a bhfuil lán-aird aige ar riachtanais fhadtéarmacha, amhail buanfas na dtorthaí, caomhnú an chomhshaoil agus acmhainní nádúrtha, agus cothromas sóisialta agus eacnamaíoch.
Forchoimeádas	Laige a dtarraingíonn an t-ardstíúthóir aird uirthi sa ráiteas dearbhaithe a sholáthraítear sa tuarascáil bhliantúil maidir le gníomhaíochtaí.
Forchoimeádas CBL	Forchoimeádas i dtaobh an ríomha a dhéanann Ballstát ar a acmhainn dhílis atá bunaithe ar CBL.
Forchoimeádas OIN	Forchoimeádas i dtaobh an ríomha a dhéanann Ballstát ar a OIN bunaithe ar acmhainní dílse.

Forchoimeádas trasnach	Forchoimeádas OIN de chineál tras-rannach.
Forléargas ar fheidhmíocht na gclár (PPO)	larscríbhinn a ghabhann leis an AMPR ina dtugtar achoimre ar gach ceann de ráitis an chláir, lena n-áirítear rogha de tháscairí an chláir.
Gabháil iomlán incheadaithe	An t-uasmhéid is féidir a ghabháil as stoc éisc gach bliain faoin gComhbheartas lascaigh.
Gealltanais le hÍoc	Suim na ngealltanais atá déanta ach nach bhfuil aistriú isteach ina n-íocaíochtaí go fóill.
Gealltanais	Méid atá curtha ar leataobh sa bhuiséad chun mír shonrach caiteachais a mhaoiniú, amháil conradh nó comhaontú deontais. Ní foláir go mbeadh leithreasú faoi chomhair gealltanais ina bhonn le gealltanais.
Gealltanais agra-chomhshaoil-aeráide	Aon cheann de thacar de chleachtais roghnacha a théann níos faide ná na gnáthcheanglais chomhshaoil agus a thugann teideal d'fheirmeoirí ar íocaíocht as buiséad AE.
Glanráta soláthair	An cion de dhliteanais féideartha a chaithfear a chlúdach leis an gciste don soláthar coiteann.
Glaoráta CBL / Ráta glaoite isteach CBL	Céatadán a chuirtear i bhfeidhm ar bhonn measúnaithe CBL gach Ballstáit chun an acmhainn dhílis bunaithe ar CBL a ríomh.
Glasú	Cleachtais talmhaíochta a théann chun tairbhe don aeráid agus don chomhshaoil a ghlacadh. Úsáidtear é seo go minic freisin chun tagairt a dhéanamh don scéim tacaíochta Eorpach a bhaineann leis na cleachtais sin.
Gníomhaíocht sheachtrach	Gníomhaíochtaí Eorpacha a thugann cúnaimh do thíortha lasmuigh den Aontas, agus a fhorbraíonn an caidreamh leo, lena n-áirítear trí bhíthin comhaontuithe iltaobhacha, agus a dhéanann amhlaidh i

	gcás eagraíochtaí réigiúnacha nó domhanda.
Gníomhaireacht dhíláraithe	Comhlacht neamhspleách de chuid an Aontais atá bunaithe go ceann tréimhse neamhchinntithe mar lárionad saineolais chun cúraimí a rannchuidíonn le forbairt agus cur chun feidhme beartais Eorpaigh a dhéanamh.
Gníomhaireacht feidhmiúcháin	Eagraíocht atá curtha ar bun agus á bainistiú ag an gCoimisiún, go ceann tréimhse theoranta, chun cúraimí sonracha a bhaineann le cláir nó tionscadail Eorpacha a dhéanamh thar a cheann agus faoina fhreagracht.
Gníomhaireacht íocaíochta (PA)	Comhlacht atá ceaptha ag Ballstát chun caiteachas talmhaíochta an Aontais a riar.
Gréasán tras-Eorpacha (TEN)	Líonra de bhonneagar iompair, fuinnimh nó teileachumarsáide, a bhfuil gné thrasteorann ag roinnt leis, agus a bunaíodh chun tacú le feidhmiú mhargadh aonair na hEorpa, agus an margadh aonair sin a fheabhsú, trí shaorghluaiseacht daoine, earraí agus seirbhísí a éascú.
Grúpa BEI	An Banc Eorpach Infheistíochta agus an Ciste Eorpach Infheistíochta.
Iarratas geospásúil (GSAA)	Uirlis ar líne chun éilimh acharbhunaithe ar chúnamh talmhaíochta a thíolacadh.
Iarrthóir ionchasach	Tír nó críoch ar léir go bhfuil seans aici teacht isteach san Aontas amach anseo ach nach bhfuil stádas mar thír is iarrthóir deonaithe go fóill di.
Iascaireacht inbhuanaithe	Cleachtais iascaireachta nach n-ídíonn stoic éisc agus a bhfuil an tionchar is lú acu ar an gcomhshaol.
Idirbheart	Oibríocht atá taifeadta i gcuntais an Aontais, amhail íocaíocht atá déanta nó ioncam atá faighte.
Idirghabhálaí airgeadais	Eintiteas a ghníomhaíonn mar nasc idir bainisteoir ciste ionstraime airgeadais agus na faighteoirí deiridh.

Idir-inoibritheacht	Cumas atá ag córas cumarsáid a dhéanamh le córais eile agus oibriú leo, lena n-áirítear trí mhalartú sonraí.
Imoibreoir Trialach Teirmeanúicléach Idirnáisiúnta (ITER)	Tionscadal taighde idirnáisiúnta atá á reáchtáil mar chomhpháirtíocht idir an tAontas Eorpach agus tíortha éagsúla chun indéantacht eolaíoch theicneolaíoch imoibreora lánsála comhleá a thaisealbhadh.
Imréiteach (an réamh-mhaoinithe)	Próiseas trína nglacann an Coimisiún leis an gcaiteachas réamh-mhaoinithe agus lena ndéanann sé amach cá mhéad den chistiú atá fós iníoctha leis an tairbhí.
Imréiteach comhréireachta	An próiseas trína bhfíoraíonn an Coimisiún an bhfuil úsáid cheart bainte ag Ballstát as na cistí airgeadais atá ar fáil dó agus an bhfuil a chuid córais bhainistithe agus rialaithe oibríthe go héifeachtach aige.
Imréiteach na gcuntas	Próiseas bliantúil trína nglacann an Coimisiún leis na méideanna atá iarrtha le haghaidh íocaíochta ag comhlachtaí agus comhpháirtithe cur chun feidhme, tar éis dó seiceálacha a dhéanamh.
Infheistíocht chothromais	Airgead a dhéantar a infheistiú i gcuideachta i gcomaoin ar leas úinéireachta agus sciar den bhrabús.
Iniúchadh comhlíontachta	Iniúchadh lena dhéanamh amach, trí fhianaise a bhailiú, an bhfuil gníomhaíocht ag cloí leis na rialacha agus rialacháin is infheidhme agus an bhfuil sí ag cloí leis na téarmaí atá in aon chonradh nó comhaontú.
InvestEU	Sásra tacaíochta infheistíochta chun infheistíocht phríobháideach a spreagadh i dtionscadail a bhfuil tábhacht straitéiseach don Aontas ag baint leo. Tháinig sé i gcomharbas ar CEIS in 2021.
Íocaíocht eatramhach	Íocaíocht faoi thionscadal nó clár Eorpach a dhéantar a thúisce a bhíonn garsprioc atá sonraithe i gconradh nó i gcomhaontú deontais sroichte ag an tairbhí.

Íocaíocht réamh-mhaoiniúcháin	Airleacan airgid chun gníomhaíochtaí sainithe a chistiú i dtréimhse ar leith.
Ioncam (sannta) seachtrach	Ioncam ó fhoinsí seachtracha atá sannta le haghaidh críocha ar leith.
Ioncam fachtóra ón talmhaíocht	Ioncam ón talmhaíocht, arna mhiondealú ina chomhchodanna (talamh, saothar agus caipiteal).
Ioncam sannta	Cistí a íoctar isteach i mbuiséad an Aontais agus nach féidir a úsáid ach le haghaidh rud ar leith.
Ionchur	Na meáin airgeadais, dhaonna, ábharthacha, riaracháin nó rialála a úsáidtear chun tionscadal nó clár a chur chun feidhme.
Ionstraim airgeadais / innealtóireacht airgeadais	Tacaíocht airgeadais ó bhuiséad an Aontais i bhfoirm infheistíochtaí cothromais nó cuasachothromais, iasachtaí nó ráthaíochtaí, nó ionstraimí comhroinnte riosca eile.
Ionstraim speisialta	Uirlis a ligeann don Aontas cistí breise a thabhairt le chéile chun freagairt do rudaí nach bhféadfaí a bheith ag súil leo, amhail géarchéimeanna agus éigeandálacha.
Ionstraim Tacaíochta Éigeandála (ESI)	Ionstraim de chuid an Aontais a chuireann ar chumas an Aontais Eorpaigh tacú lena Bhallstáit nuair a tharlaíonn géarchéim atá ar scála nár tharla riamh cheana agus a bhfuil tionchar ollmhór aige, mar aon le hiarmhairtí forleathana do shaoránaigh.
Lárionad náisiúnta comhordúcháin (NCC)	Comhlacht a chomhordaíonn gníomhaíochtaí i measc na n-údarás sna Ballstáit a dhéanann faireachas ar theorainneacha agus a fhónann mar mhol trína bhféadfaidh siad faisnéis a mhalartú le chéile agus le Frontex.
Leibhéal earráide measta	Meastachán staitistiúil den leibhéal earráide a dhéanann difear do phobal, bunaithe ar thástáil a dhéanamh ar shampla ionadaíoch d'idirbhearta.

Leithreasú	Méid atá curtha i leataobh i mbuiséad le haghaidh rud ar leith. Tá buiséad an Aontais comhdhéanta de leithreasuithe faoi chomhair gealltanais agus leithreasuithe faoi chomhair íocaíochtaí.
Leithreasú faoi chomhair gealltanais	Uasteorainn bhliantúil ar na méideanna atá ar fáil i mbuiséad an Aontais le haghaidh míreanna sonracha de chaiteachas.
Leithreasú faoi chomhair íocaíochta	Méideanna atá ar fáil chun íocaíocht a dhéanamh a thúsce a bhíonn na coinníollacha a fhreagraíonn don íocaíocht sin comhlíonta.
LIFE	Ionstraim airgeadais a thacaíonn le beartas comhshaoil agus aeráide an Aontais a chur chun feidhme trí thionscadail sna Ballstáit a chómhaoiniú.
Limistéar muirí faoi chosaint	Limistéar farraige atá ainmnithe, de réir dlí nó ar shlí eile, mar limistéar ina ndéantar bithéagsúlacht, acmhainní nádúrtha agus láithreacha oidhreachta cultúrtha a chosaint agus a chothabháil.
Loighic idirghabhála	Na naisc idir na cuspóirí atá ag togra, mar aon leis na hionchuir phleanáilte agus gníomhaíochtaí, agus na torthaí agus an tionchar atá beartaithe.
Luaiteachas dearbhaithe	Cineál iniúchóireachta as a leanann tuairim ar ábhar an iniúchta, mar shampla cé chomh beacht atá sraith de ráitis airgeadais nó rialtacht na n-idirbheart.
Marcóirí Rio	Táscaire, arna shainiú ag ECFE, maidir lena mhéid atá gníomhaíocht ag rannchuidiú le cuspóirí choinbhinsiúin Rio.
Meastachán don chlár	Doiciméad, arna tharraingt suas ag tír chomhpháirtíochta agus arna fhormhuiniú ag an gCoimisiún Eorpach, ina leagtar amach an obair atá le cur chun feidhme agus na hacmhainní airgeadais, daonna agus ábharthacha atá ag teastáil.

Meastóireacht <i>ex post</i>	Measúnú neamhspleách ar éifeachtacht, éifeachtúlacht, comhleanúnachas, ábharthacht agus breisluach Eorpach a mhéid a bhaineann le tionscadal nó clár atá tugtha chun críche.
Measúnú tionchair	Anailís ar na héifeachtaí dóchúla (<i>ex ante</i>) nó iarbhír (<i>ex post</i>) atá ag tionscnamh beartais nó ag gníomh eile.
Meiteashonraí	Sonraí a shainíonn agus a dhéanann cur síos ar shonraí eile.
Móρθionscadal	Tionscadal atá maoinithe ag an Aontas lena ngabhann costas iomlán incháilithe is mó ná €50 milliún in earnáil amhail iompar, an comhshaol agus fuinneamh.
Nascadh	Sásra le haghaidh forbairt acmhainneachta i réimsí speisialaithe trína bhfaigheann comhlacht i dtír chomhpháirtíochta tacaíocht ó chontrapháirtí i mBallstát den Aontas.
Neamhrialtacht	Sárú ar rialacha an Aontais Eorpaigh (nó na rialacha ábhartha náisiúnta) nó ar oibleagáidí conarthacha.
NEET	Duine nach bhfuil fostaithe, nach bhfuil ag gabháil do chúrsa oideachais nó nach bhfuil faoi oiliúint.
NextGenerationEU (NGEU)	Pacáiste cistithe chun cabhrú le Ballstáit an Aontais téarnamh ón tionchar eacnamaíoch agus sóisialta atá ag paidéim COVID-19.
Nós imeachta maidir le sárú	Nós imeachta trína dtionscnaíonn an Coimisiún caingean in aghaidh Ballstát den Aontas nach gcomhlíonann a chuid oibleagáidí faoi dhlí an Aontais.
Nós imeachta na sáraíochta	Nós imeachta ina bpléann an Coimisiún torthaí a chuid seiceálacha rialaithe leis an gcomhlacht nó roinn a seiceáladh chun a chinntiú go bhfuil bonn fóna leis na torthaí sin.
Oifigeach údarúcháin	Duine atá freagrach as an ioncam agus caiteachas atá ag comhlacht de chuid an Aontais a chur chun feidhme.

Ollioncam Náisiúnta (OIN)	Tomhas caighdeánach ar shaibhreas tíre, bunaithe ar ioncam ó fhoinsí baile agus ó fhoinsí eachtracha.
Ordú gnóthaithe	Doiciméad a éilíonn an méid atá dlite a íoc.
Ortafóta	Ag baint le grianghraf ón aer ina ndéantar cúiteamh le haghaidh airde, claonadh agus topagrafaíocht dromchla chun go bhféadfar tomhais den fhad slí a chomhchuibhiú.
Pacáiste dearbhaithe	Sraith de dhoiciméid a chuireann Ballstát faoi bhráid an Choimisiúin i ndáil le cistí CSE, ina bhfuil na cuntais bhliantúla, achoimre, tuarascáil ar rialú, dearbhú bainistithe agus tuairim iniúchóireachta.
Plean bunaíochta	An líon uasta post atá ar fáil de réir catagóire agus gráid le haghaidh institiúid nó comhlacht den Aontas.
Pleananna náisiúnta téarnaimh agus athléimneachta (NRRPanna)	Doiciméad ina leagtar amach na hathchóirithe agus na hinfheistíochtaí atá beartaithe ag Ballstát faoin tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta.
Pointe oscailte ADT	Forchoimeádas atá luaite ag an gCoimisiún i dtaobh na sonraí ADT atá i gcuntais ioncaim Bhallstáit.
Príomhshruthú	Tosaíochtaí sonracha (e.g. comhionannas inscne, cosaint don chomhshaol) a chur san áireamh go córasach i ndéanamh beartais agus i gcur chun feidhme.
Príomhshruthú aeráide	Cúinsí a bhaineann leis an athrú aeráide a thabhairt isteach sna beartais, ionstraimí, cláir agus cistí uile.
Príomhtháscaire feidhmíochta (KPI)	Beart inchainníochtaithe a léiríonn feidhmíocht i gcomparáid leis na príomhchuspóirí.
Ráiteas an chláir (PS)	Bonn cirt do na leithreasuithe faoi chomhair oibríochtaí atá iarrtha ag an gCoimisiún le haghaidh gach clár caiteachais sa dréachtbhuiséad bliantúil, bunaithe ar an gcur chun feidhme a

	rinneadh sna blianta roimhe sin arna dtomhas trí tháscairí.
Ráiteas dearbhaithe	Ráiteas a dhéanann Ardstiúrthóir sa Choimisiún ina dtuarascáil bhliantúil maidir le gníomhaíochtaí i dtaobh iomláine agus cruinneas na gcuntas, i dtaobh dhlíthiúlacht agus rialtacht na n-idirbheart is bun leis na cuntais sin, i dtaobh fheidhmiú na gcóras rialaithe inmheánaigh agus i dtaobh cloí le prionsabail na bainistíochta fóna airgeadais.
Ráiteas dearbhaithe (SoA)	Ráiteas arna fhoilsiú i dtuarascáil bhliantúil Chúirt Iniúcháirí na hEorpa, ina leagtar amach a tuairimí iniúcháireachta i dtaobh bheachtas chuntais an Aontais agus rialtacht na n-idirbheart is bun leo.
Ráta earráide ionadaíoch	Meastachán staitistiúil den earráid a dhéanann difear do phobal, bunaithe ar thástáil a dhéanamh ar shampla ionadaíoch d'idirbhearta as an bpobal sin.
Ráta earráidí iarmharacha / ráta rioscaí iarmharacha / ráta earráidí iomlána iarmharacha (RER/RRR/RTER)	An cion den phobal nach meastar a bheith rialta tar éis an éifeacht atá ag gach nós imeachta rialaithe, gnóthachan agus ceartúchán a chur san áireamh.
Ráta eisíocaíochta	An céatadán d'iomlán na gcistí a íoctar amach as ionstraim airgeadais le faighteoirí deiridh.
Ráta soláthair	Céatadán de dhliteanas airgeadais údaraithe a chaitear a léiriú mar sholáthar.
Ráthaíocht bhuiséadach	Gealltanais go n-úsáidfeadh buiséad an Aontais chun cúiteamh a dhéanamh d'aon chailteanas a thabhaítear mura gcomhlíonann an tairbhí a oibleagáid i ndáil le hiasacht nó infheistíocht chothromais.
Ráthaíocht don Aos Óg	Scéim de chuid an Aontais faoina ndéantar deiseanna fostaíochta nó gairmoiliúna a thairiscint do dhaoine óga laistigh de ceithre mhí ón uair a chailleann siad a bpost nó ón uair a

	fhágann siad an córas oideachais foirmiúil.
REACT-EU	Clár de chuid NextGenerationEU a chuireann cistiú breise ar fáil do chlár beartais chomhtháthaithe atá ann cheana chun tacú le téarnamh géarchéime, agus claochlú glas agus digiteach á chur chun cinn ag an am céanna.
Réimse fócais	Tosaíocht forbartha tuaithe den dara leibhéal atá ag an Aontas.
Rialachán Ginearálta na Blocdhíolúine (GBER)	Rialachán Eorpach a cheadaíonn cineálacha áirithe de bhearta stáitchabhrach a dhéanamh gan aon ghá fógra a thabhairt don Choimisiún ina thaobh.
Rialachán na bhForálacha Coiteanna (CPR)	Rialachán lena leagtar amach na rialacha is infheidhme maidir le gach ceann de chúig Chiste Struchtúracha agus Infheistíochta na hEorpa.
Rialtacht / Dílíthiúlacht agus rialtacht	A mhéid atá idirbheart nó gníomhaíocht ag comhlíonadh na rialacha agus rialacháin is infheidhme, mar aon le haon oibleagáidí conarthacha.
Rian iniúchóireachta	Sreabh de dhoiciméid a ghabhann le hidirbheart ina léirítear an chaoi a ndearnadh bundoiciméad a aistriú isteach ina iontráil chuntasaíochta, agus as sin an chaoi ar cuireadh isteach i ráitis airgeadais eintitis é.
Riosca braite	An riosca nach mbraithfidh iniúchóir diall nach raibh ceartaithe ag rialuithe inmheánacha eintitis.
Riosca iarmharach carnach	An caiteachas atá fós neamhrialta ag deireadh an chlárthréimhse, tar éis do gach beart ceartaitheach a bheith déanta.
Rogha costas simplithe (SCO)	Cur chuige chun méid deontais a dhéanamh amach trí úsáid a bhaint as modhanna ar nós costais chaighdeánacha de réir an aonaid, maoiniú cothromráta nó cnapshuimeanna seachas na costais iarbhír atá tabhaithe ag an tairbhí. Tá sé

	seo ceaptha an t-ualach riaracháin a laghdú.
Sainordú Iasachtaithe Sheachtraigh BEI	Sainordú atá tugtha ag BEI don Aontas Eorpach a ligeann don Aontas dul i mbun oibríochtaí maoinithe i dtíortha comhpháirtíochta le ráthaíocht ó bhuiséad an Aontais.
Sampláil atá ionadaíoch ar bhonn staidrimh de	Teicnící staitistiúla a chur i bhfeidhm chun sampla a roghnú a léiríonn na saintréithe atá ag an bpobal as ar tógadh an sampla.
Sampláil bhreithiúnach	I gcodarsnacht le sampláil staidrimh, is nós imeachta é seo trína bhfeidhmíonn an t-iniúcháir a lánrogha féin ó thaobh míreanna a roghnú as pobal le haghaidh tástáil iniúcháireachta chun go gcomhlíonfar critéir atá réamhshainithe.
Sampláil de réir Aonad Airgeadaíochta (MUS)	Modh samplála staitistiúil ina bhfuil an dóchúlacht go roghnófar idirbheart ar leith i gcomhréir le méid an idirbhirt.
Sampláil staidrimh	Teicníc shamplála atá bunaithe ar staidreamh agus a bhíonn in úsáid i dtástáil iniúcháireachta chun torthaí ionadaíocha a sholáthar.
Saoradh ó ghealltanas	Gealltanas neamhúsáidte, ina iomláine nó cuid de, a bheith cealaithe ag an gCoimisiún.
Saoráid idirlinne	Ionstraim trína gcinntítear leanúnachas airgeadais ó scéim maoinithe amháin de chuid an Aontais go scéim maoinithe eile.
Saoráid Ráthaíochta Iasachta Máistreachta Erasmus+	Tionscnamh atá á reáchtáil ag an gCiste Eorpach Infheistíochta thar ceann an Choimisiúin Eorpaigh, lena ráthaítear iasachtaí le haghaidh staidéar iarchéime thar lear, rud a fhágann níos éasca ag mic léinn é maoiniú a fháil.
Scéim na híocaíochta bunúsáí (BPS)	Scéim talmhaíochta de chuid an Aontais trína ndéantar íocaíochtaí le feirmeoirí bunaithe ar limistéar talún incháilithe.
Seiceáil trí fhaireachán	Sonraí satailíte a úsáid chun breathnuithe rialta ar ghníomhaíochtaí talmhaíochta a

	sholáthar agus chun foláireamh a thabhairt d'fheirmeoirí tráth ar bith i rith an tséasúir fáis go mb'fhéidir nach bhfuil siad ag comhlíonadh rialacha na scéime íocaíochta díri.
Seiceálacha custaim iarfhuascailte	Rialaithe custaim a dhéantar tar éis do na húdaráis chustaim na hearraí a fhuascailt.
Socraíocht	An t-iarmhéid atá dlite do Bhallstát a íoc nó na cistí atá dlite ar Bhallstát a ghnóthú chun clár de chuid an Aontais a dhúnadh.
Soghluaisteacht foghlama	Staidéar nó oiliúint i dtír eile.
Soláthar	Téarma cuntasáíochta don mheastachán is fearr i gcás dliteanas is dóigh a bheidh ann sa todhchaí ach nach féidir a bheith cinnte faoin uair a tharlóidh sé ná faoin méid a bheidh i gceist agus atá taifeadta sa chlár comhardaithe.
Soláthar poiblí	Oibreacha, soláthairtí nó seirbhísí a bheith á gceannach ag comhlacht poiblí nó údarás eile trí nós imeachta oscailte agus iomaíoch, chun cáilíocht agus luach ar airgead a bhaint amach.
Spríocanna Forbartha Inbhuanaithe	Na 17 sprioc a leagadh síos i gClár Oibre 2030 na Náisiún Aontaithe don Fhorbairt Inbhuanaithe chun gníomhaíocht na dtíortha ar fad a spreagadh i réimsí atá ríthábhachtach don chabhair dhaonnúil agus don phláinéad.
Státchabhair	Tacaíocht dhíreach nó indíreach ón rialtas do ghnólacht nó eagraíocht, a fhágann go bhfuil buntáiste ag an ngnólacht nó eagraíocht sin ar iomaitheoirí.
Státchabhair <i>de minimis</i>	An méid de státchabhair nach dteastaíonn formheas ón gCoimisiún ina leith má tá an tsuim atá i gceist faoi bhun an mhéid sin.
Straitéis "Eoraip 2020"	Straitéis deich mbliana an Aontais a seoladh in 2010 chun borradh a chur faoi fhás agus chun poist a chruthú.
Tabhairt anonn	Na leithreasuithe den bhuiséad nár úsáideadh i mbliain airgeadais amháin a

	aistriú go dtí an chéad bhliain airgeadais eile, faoi réir coinníollacha áirithe.
Tacaíocht [ioncaim] dhíchúpláilte	Íocaíochtaí ón Aontas le feirmeoirí nach bhfuil nasctha le táirge ar leith a tháirgeadh.
Tacaíocht bhuiséadach	Aistriú díreach ar chúnamh ón Aontas chuig an státchiste náisiúnta i dtír chomhpháirtíochta, faoi réir coinníollacha áirithe.
Tacaíocht chun Rioscaí Dífhostaíochta a mhaolú i gcás Éigeandála (SURE)	Scéim iasachtaithe de chuid an Aontais a thacaíonn le bearta chun poist a choinneáil ionas go laghdófar an dífhostaíocht agus an cailteanas ioncaim de bharr phaindéim COVID-19.
Tacaíocht chúpláilte	Íocaíochtaí ón Aontas le feirmeoirí as táirge ar leith a tháirgeadh.
Tairbhí	Duine nádúrtha nó dlítheanach a fhaigheann deontas nó iasacht ó bhuiséad an Aontais Eorpaigh.
Tairseach ábharthachta	Tairseach ar leith atá leagtha síos agus nuair a bhíonn earráidí atá braite i bpobal iniúchóireachta nó i sraith de ráitis airgeadais os cionn na tairsí sin meastar go ndéanann na hearráidí sin dífead do chruinneas agus beachtas.
Táscaire toraidh	Athróg intomhaiste a thugann faisnéis is féidir a úsáid chun measúnú a dhéanamh ar na héifeachtaí láithreacha ar an spriocphobal a bheidh ag tionscadail a fuair tacaíocht.
Teidlíocht íocaíochta	Ceart inaistrithe a fhágann go bhfuil feirmeoir gníomhach i dteideal tacaíocht a fháil ón Aontas nuair a fhógraítear an ceart sin in éineacht le talamh talmhaíochta incháilithe.
Teorainn sheachtrach	Teorainn, lena n-áirítear aerfoirt agus calafoirt mhara, locha nó abhann, idir Ballstát den Aontas agus tír lasmuigh den Aontas.
Teorannú ar an scóip	A thabhairt le fios i dtuarascáil iniúchóireachta má tá aon réimse ann

	nach raibh an t-iniúchóir in ann teacht ar chonclúid ina thaobh agus, dá bhrí sin, atá eisiata as an tuairim iniúchóireachta.
Tionchar	Na hiarmhairtí fadtéarmacha atá ag tionscadal nó clár atá tugtha chun críche, a bhféadfaidís sin a bheith socheacnamaíoch, bainteach leis an gcomhshaol nó bainteach le hairgeadas.
Tionscnamh FBM	Ionstraim airgeadais atá eisithe go comhpháirteach ag an gCoimisiún agus ag an gCiste Eorpach Infheistíochta atá ann chun rochtain ar mhaoiniú a éascú d'fhiontair bheaga agus mheánmhéide.
Tionscnamh Fostaíochta don Aos Óg (YEI)	Clár de chuid an Aontais a thacaíonn le daoine óga nach bhfuil i mbun oideachais, fostaíochta ná oiliúna i réigiúin ina bhfuil an ráta dífhostaíochta i measc daoine óga os cionn 25 %.
Tíortha agus Críocha Thar Lear (OCTanna)	Tíortha agus críocha nach cuid den Aontas iad ach atá nasctha go bunreachtúil le trí cinn de Bhallstáit an Aontais (an Danmhairg, an Fhrainc agus an Ísiltír).
Tíortha an chláir (Erasmus+)	Ballstáit an Aontais Eorpaigh, an Mhacadóin Thuaidh, an Íoslainn, Lichtinstéin, an Iorua, an tSeirbia agus an Tuirc.
Tír chomhtháthaithe	Ballstát den Aontas atá incháilithe le tacaíocht a fháil ón gCiste Comhtháthaithe.
Tír is iarrthóir	Tír a bhfuil a hiarratas le teacht isteach san Aontas Eorpach aitheanta go foirmiúil ag an gComhairle Eorpach.
Toradh	An éifeacht láithreach a bhíonn ag tionscadal nó clár nuair a thugtar chun críche é, ar nós infhostaitheacht fheabhsaithe do rannpháirtithe ar chúrsa nó inrochtaineacht fheabhsaithe tar éis bóthar nua a thógáil.
Toradh eacnamaíoch	An toradh don bhliain, faoi mar a chuirtear i láthair i gcuntais chomhdhlúite

	an Aontais é, a léiríonn an difríocht idir ioncam agus caiteachas.
Tras-chomhlíonadh	Sásra trína bhfuil íocaíochtaí le feirmeoirí ag brath ar cheanglais a bhaineann leis an gcomhshaol, sábháilteacht bia, sláinte agus leas ainmhithe agus bainistiú talún a bheith comhlíonta acu.
Trealamh cosanta pearsanta (PPE)	Nithe, amhail aghaidhmhaisc, lámhainní agus cosaint súl, atá ceaptha cosaint in aghaidh rioscaí sláinte nó sábháilteachta a thabhairt don té atá á gcaitheamh.
Tuairisciú airgeadais agus cuntasachta comhtháite (IFAR)	Tacar tuarascálacha a ullmhaíonn an Coimisiún ar bhuiséad an Aontais, agus a chuirtear ar aghaidh go dtí an Pharlaimint agus an Chomhairle gach bliain don nós imeachta um urscaoileadh. Tá sé comhdhéanta de Thuarascáil Bhliantúil ar Bhainistíocht agus ar Fheidhmíocht (AMPR), cuntais chomhdhlúite an Aontais, obair leantach ar an urscaoileadh agus réamhaisnéis fhadtéarmach ar bhuiséad an Aontais.
Tuarascáil Bhliantúil ar Bhainistíocht agus ar Fheidhmíocht (AMPR)	Tuarascáil a tháirgeann an Coimisiún gach bliain faoin gcaoi a mbainistíonn sé buiséad an Aontais agus na torthaí a gnóthaíodh, ag tabhairt achoimre ar an bhfaisnéis atá i dtuarascálacha bliantúla maidir le gníomhaíochtaí na n-ardstíúrtóireachtaí agus na ngníomhaireachtaí feidhmiúcháin.
Tuarascáil bhliantúil ar Rialú (ACR)	Doiciméad a ullmhaíonn an t-údarás iniúchóireachta i mBallstát agus a chuirtear faoi bhráid an Choimisiúin mar chuid de phacáiste dearbhaithe bliantúla na tíre sin.
Tuarascáil bhliantúil maidir le Gníomhaíochtaí (AAR)	Tuarascáil a tháirgeann gach Ardstíúrtóireacht den Choimisiún, agus gach institiúid agus comhlacht den Aontas, ina leagtar amach conas a d'fheidhmigh siad i gcomparáid lena gcuspóirí agus conas a d'úsáid siad a n-acmhainní airgeadais agus daonna.

Uasdéine cabhrach	An méid iomlán tacaíochta is féidir a íoc le réimse cistithe, arna shloinneadh mar chéatadán de na costais incháilithe. Athraíonn an uasdéine cabhrach de réir an chláir agus bíonn sé ag brath ar thosca ar nós suíomh geografach.
Údaráis na gclár	An téarma comhchoiteann a úsáidtear chun tagairt do na húdaráis bhainistithe, deimhniúcháin agus iniúcháireachta atá páirteach i gcaiteachas comhtháthaithe.
Údarás bainistíochta (MA)	An t-údarás náisiúnta, réigiúnach nó áitiúil (poiblí nó príobháideach) atá ainmnithe ag Ballstát chun clár atá cistithe ag an Aontas a bhainistiú.
Údarás buiséadach	An téarma a úsáidtear chun tagairt a dhéanamh do Pharlaimint na hEorpa agus do Chomhairle an Aontais Eorpaigh nuair a bhíonn a gcumhachtaí cinnteoireachta i dtaca le cúrsaí buiséadacha an Aontais á bhfeidhmiú acu.
Údarás deimhniúcháin	Comhlacht atá ainmnithe ag Ballstát chun cruinneas agus comhréireacht a dheimhniú i gcás ráitis chaiteachais agus i gcás iarrataí ar íocaíocht.
Údarás iniúcháireachta (AA)	Eintiteas náisiúnta neamhspleách atá freagrach as iniúcháireacht a dhéanamh ar na córais agus oibríochtaí a bhaineann le clár caiteachais de chuid an Aontais.
Urscaoileadh	Cinneadh bliantúil a dhéanann Parlaimint na hEorpa trína dtugtar an formheas críochnaitheach don Choimisiún as an gcaoi a ndearnadh buiséad a chur chun feidhme.